

Kartleggings skjema

Undersøk den bildeboken du har foran deg, den kan være:

- En vanlig bildebok
- For barn i alderen ett til seks år
- Et hefte med illustrasjoner/bilder og tekst
- Bildebokapp for nettbrett

Kartleggings skjemaet passer ikke for dikt-, regle- og faktabøker.

Les boken, se på bildene, og svar på spørsmålene. Om nødvendig se i boken for å besvare de enkelte spørsmålene. Bruk svarene som et av grunnlagene til å vurdere om bildeboken utfordrer eller bekrefter tradisjonelle kjønnsnormer.

Spørsmål om bokens hovedperson

a) Aktiv – passiv: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder fremstilles hovedpersonen i hovedsak som ...

1

sterk, modig,
helteaktig

2

frekk, selvstendig
rampete eller
eventyrlysten

Hovedpersonen får
ting til å skje og
påvirker omgivelsene i
betydelig grad

3

forsiktig, engstelig
eller tilbaketrukket

Det er i hovedsak
andre eller
omstendighetene som
setter rammene for
hovedpersonens
muligheter, eller
han/hun påvirker
andre indirekte til å
handle

4

passiv eller et offer
for andres handlinger

Hovedpersonen gjør
lite eller kan gjøre lite
for å forandre sin
situasjon

Utfordrer eller bekrefter bildeboken tradisjonelle kjønnsnormer?
En ressurs fra et Nordisk Ministerrådsprosjekt

b) Følelser - fravær av følelser: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder blir hovedpersonens indre tanker, følelser eller sårbarhet ...

1

skildret i stor detalj, er sentral for handlingen på andre måter

2

speilet eller inngår som en viktig del

3

mindre viktig sammenliknet med andre aspekter ved boken

4

ikke beskrevet eller er lite sentrale

c) Relevans av utseende: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder framstilles hovedpersonen som ...

1

pen, og denne skildringen av det ytre er bærende eller sentralt for fortellingen

2

vakker, pen, kjekk eller søt

3

pen eller mindre pen, den ytre framtoning er irrelevant for fortellingen

4

stygg, monstrøs eller mindre attraktiv gjennom hele fortellingen

d) Identitet: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder framstilles bokens hovedperson som ...

1

Gutt eller mann

2

Jente eller kvinne

3

En person som ikke tydelig kan kategoriseres som enten jente, kvinne, gutt eller mann

4

Et mannlig dyr eller vesen

5

Et kvinnelig dyr eller vesen

6

Et dyr eller vesen som ikke tydelig kan kategoriseres som jente, kvinne, gutt eller mann

Utfordrer eller bekrefter bildeboken tradisjonelle kjønnsnormer?
En ressurs fra et Nordisk Ministerrådsprosjekt

Spørsmål om bokens andre hovedperson

Har boken kun en hovedperson gå til spørsmål i.

e) Aktiv – passiv: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder fremstilles bokens andre hovedperson i hovedsak som ...

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
sterk, modig, helteaktig	frekk, selvstendig rampete eller eventyrlysten	forsiktig, engstelig eller tilbaketrukket	passiv eller et offer for andres handlinger
	Den andre hovedpersonen får ting til å skje og påvirker omgivelsene i betydelig grad	Det er i hovedsak andre eller omstendighetene som setter rammene for den andre hovedpersonens muligheter, eller han/hun påvirker andre indirekte til å handle	Den andre hovedpersonen gjør lite eller kan gjøre lite for å forandre sin situasjon

f) Følelser - fravær av følelser: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder blir hovedpersonens indre tanker, følelser eller sårbarhet ...

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
skildret i stor detalj, eller er sentral for handlingen på andre måter	speilet eller inngår som en viktig del	mindre viktig sammenliknet med andre aspekter ved boken	ikke beskrevet eller er lite sentrale

g) Relevans av utseende: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder framstilles den den andre hovedpersonen som ...

☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
pen, og denne skildringen av det ytre er bærende eller sentralt for fortellingen	vakker, pen, kjekk eller søt	pen eller mindre pen, den ytre framtoning er irrelevant for fortellingen	stygg, monstrøs eller mindre attraktiv gjennom hele fortellingen

Utfordrer eller bekrefter bildeboken tradisjonelle kjønnsnormer?
En ressurs fra et Nordisk Ministerrådsprosjekt

h) Identitet: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder framstilles bokens hovedperson som ...

1

Gutt eller mann

2

Jente eller kvinne

3

En person som ikke tydelig kan kategoriseres som enten jente, kvinne, gutt eller mann

4

Et mannlige dyr eller vesen

5

Et kvinnelig dyr eller vesen

6

Et dyr eller vesen som ikke tydelig kan kategoriseres som jente, kvinne, gutt eller mann

Spørsmål om bokens foreldrekarakter, mamma eller pappa

Har ikke boken noen mamma, pappa eller foreldrekarakter så gå til «Tips til vurdering av boken».

i) Nær – fjern: Kryss av for ett av alternativene

I tekst og bilder framstilles bokens foreldrekarakter som ...

1

barnets nærmeste omsorgsperson

2

nærværende og omsorgsfull

3

en som prøver, men har problemer med å være en god forelder

4

fraværende, lite støttende eller en som ødelegger

j) Identitet: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder framstilles bokens foreldrekarakter som ...

1

Kvinne

2

Mann

3

En person som ikke tydelig kan kategoriseres som enten jente, kvinne, gutt eller mann

Utfordrer eller bekrefter bildeboken tradisjonelle kjønnsnormer?
En ressurs fra et Nordisk Ministerrådsprosjekt

Spørsmål om bokens andre foreldrekarakter, mamma eller pappa

Har ikke boken noen flere foreldrekarakterer så gå til «Tips til vurdering av bildeboken».

k) Nær – fjern: Kryss av for ett av alternativene

I tekst og bilder framstilles bokens andre foreldrekarakter som ...

1

barnets nærmeste omsorgsperson

2

nærværende og omsorgsfull

3

en som prøver, men har problemer med å være en god forelder

4

fraværende, lite støttende eller en som ødelegger

l) Identitet: Kryss av for ett av alternativene

I bokens tekst og bilder framstilles bokens andre foreldrekarakter som ...

1

Kvinne

2

Mann

3

En person som ikke tydelig kan kategoriseres som enten jente, kvinne, gutt eller mann

Tips til vurdering av boken

Gå igjennom avkrysningen og vurder bildeboken. Gir kryssene et grunnlag til å si om bildeboken utfordrer eller bekrefter tradisjonelle kjønnsnormer?

a og e) Det er færre kvinnelige enn mannlige hovedpersoner som beskrives som sterke, modige og helteaktige

b og f) Det har vært mer sjeldent at mannlige hovedpersoners tanker, følelser og sårbarhet blir beskrevet.

c og g) I mange bildebøker og hefter er den kvinnelige hovedpersonens skjønnhet eller ytre et bærende element for boken/heftet. Eller det tas for gitt at den kvinnelige hovedpersonen er vakker eller pen. At boken i seg selv er søt eller vakker kan i seg selv være et virkemiddel for å rette seg mot et kvinnelig publikum.

d og h) Det er betydelig færre bildebøker med en kvinnelig enn en mannlige hovedperson. Det er flere eksempler på menneskelige hovedpersoner i bildebøker som ikke tydelig kan karakteriseres som kvinnelige eller mannlige. Når dyr er hovedpersoner er slik utydighet svært vanlig. Det som er uvanlig er at hovedpersoner som er dyr, er kvinnelige.

i og k) Tradisjonelt er det færre fedre som har blitt framstilt som en nære og omsorgsfulle.

j og l) Inntil helt nylig har bildebøker med foreldre av samme kjønn vært ikke eksisterende.